

«Πολιτικές μετανάστευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση»

του Σάββα Γ. Ρομπόλη

1. Εισαγωγή

Τα μεταναστευτικά ρεύματα των τελευταίων ετών, σε αντίθεση με αυτά των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών, χαρακτηρίζονται: α) από την διεύρυνση του φαινομένου της οικογενειακής συνένωσης, β) από τους νόμιμους και παράνομους μετανάστες και γ) από τον σημαντικό αριθμό προσφύγων και ατόμων που ζητούν πολιτικό άσυλο.

Η σταδιακή μετατροπή όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες υποδοχής μεταναστών καθιστά τη μεταναστευτική εισροή ως ένα κοινό χαρακτηριστικό των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τον στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την προοπτική διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδυάζεται όλο και πιο στενά με την αναγκαιότητα χάραξης μιας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής.

Η μετανάστευση, τις επόμενες δεκαετίες, θα εξακολουθήσει να αποτελεί ένα βασικό παράγοντα των δημογραφικών εξελίξεων, ο οποίος θα συμβάλλει στην αποφυγή μείωσης του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας αλλά και των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βέβαια μια τέτοια προοπτική συνδέεται με την ανάπτυξη των πολιτικών κοινωνικο-οικονομικής ένταξης των μεταναστών. Παρόλα αυτά όμως, θα ήταν λάθος να θεωρηθεί ότι ο μεταναστευτικός παράγοντας μπορεί μακροπρόθεσμα να καλύψει τις μακροχρόνιες ανάγκες της οικονομίας σε εργασία, αφού σε μία τέτοια περίπτωση απαιτούνται ιδιαίτερα υψηλά μεγέθη μεταναστευτικών εισροών^[1].

Το θεσμικό πλαίσιο άσκησης της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα όπως συμπληρώθηκε με τον Ν. 2910/2001 προσέφερε μία δεύτερη ευκαιρία νομιμοποίησης των μεταναστών, ενώ διατήρησε τη λογική της νόμιμης εισόδου ανάλογα με τις «ανάγκες της αγοράς εργασίας», διαμέσου πολύπλοκων διακρατικών διαδικασιών. Έτσι αναπαράγεται στην πραγματικότητα μία πολιτική εισόδου μεταναστών που στοχεύει στον απόλυτο κρατικό έλεγχο των ροών με κριτήριο την κάλυψη της ζήτησης σε ειδικότητες οι οποίες δεν προσφέρονται επαρκώς στην εγχώρια αγορά εργασίας, ενώ γίνεται δεκτή η ανάγκη μιας εφάπαξ νομιμοποίησης των μεταναστών που βρίσκονται ήδη στην Ελλάδα^[2].

Ειδικότερα, η έρευνα πεδίου^[3] που πραγματοποιήθηκε σε υπηρεσιακούς ή άλλους παράγοντες που έχουν παρακολουθήσει από διάφορες θέσεις την υλοποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα οδηγούν στο βασικό συμπέρασμα ότι ο κρατικός μηχανισμός και η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχουν ακόμα ολοκληρώσει την υποδομή, το ανθρώπινο δυναμικό και τη γνώση, που απαιτεί μία τέτοια κινητοποίηση της διοίκησης^[4]. Αυτό σημαίνει ότι η ανταπόκριση των μεταναστών στην ασκούμενη μεταναστευτική πολιτική είναι θετική, ενώ το διοικητικό περιβάλλον στο οποίο έπρεπε να την εκδηλώσουν δεν επιτυγχάνει υψηλά επίπεδα αποτελεσματικής λειτουργίας.

2. Το ζήτημα των προσφύγων στην Ελλάδα

Ο συνολικός αριθμός των προσφύγων στην Ελλάδα στις 31/12/2001, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ήταν 7.000 άτομα. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει τον αριθμό των ατόμων στους οποίους έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα στην Ελλάδα από το 1980^[5].

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας, κατά τα τελευταία έξι χρόνια (1996-2001), οι αιτήσεις και χορηγήσεις πολιτικού ασύλου από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στην Ελλάδα αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1

Στατιστικά Στοιχεία για τη χορήγηση ασύλου στην Ελλάδα (1996-2001)

Έτος	Αιτήσεις	Διερευνήθηκαν	Απορρίψεις	Χορηγήσεις ασύλου	Ποσοστό χορηγήσεων ασύλου	Χορηγήσεις ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους	Σύνολο χορηγήσεων	Ποσοστό συνόλου χορηγήσεων
1996	1.572	634		139	22%	-	-	-
1997	4.376	2.346	2.216	130	5,5%	94	224	9,5%
1998	2.953	3.904	3.748	156	3,9%	287	443	11,3%
1999	1.528	1.716	1.570	146	8,5%	407	553	32,2%
2000	3.083	1.970	1.748	222	11,2%	175	397	20,1%
2001	5.499	1.312	1.165	147	11,2%	148	295	22,4%

Πηγή: ΟΗΕ: Έρευνα για τους πρόσφυγες, 2002

Αξίζει να σημειωθεί ότι για το 2000 και το 2001 ενώ παρατηρείται μία αύξηση του αριθμού αιτήσεων για χορήγηση ασύλου, εντούτοις διαπιστώνεται μία σαφή μείωση του αριθμού των αναγνωρίσεων.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Ελλάδα βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα πλέον χαμηλότερα ποσοστά αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας^[6].

Είναι χαρακτηριστικό ότι η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες επισημαίνει ότι η Ελλάδα έχει υιοθετήσει μία από τις πιο προοδευτικές νομοθεσίες^[7] για το άσυλο στην Ευρώπη, αλλά τα προβλήματα παρουσιάζονται, κυρίως, στην υλοποίηση του υπάρχοντος νομικού πλαισίου^[8].

Αναφορικά με τα προβλήματα υλοποίησης του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου ο Συνήγορος του Πολίτη στην Ελλάδα επισημαίνει την έλλειψη διερμηνέων, την ελλιπή εξειδίκευση του προσωπικού που δέχεται και εξετάζει τους αιτούντες άσυλο, την παρατεινόμενη αναμονή των αλλοδαπών αιτούντων άσυλο και την πλημμελή κοινοποίηση σ' αυτούς των διοικητικών αποφάσεων που τους αφορούν^[9].

Έτσι, ο Συνήγορος του Πολίτη στην Ελλάδα έχει διατυπώσει προς τα συναρμόδια Υπουργεία προτάσεις αναμόρφωσης του συστήματος χορήγησης πολιτικού ασύλου τα κύρια σημεία των οποίων είναι τα εξής^[10]:

► Αναγκαιότητα διατήρησης των μηχανισμών που εγγυώνται την αντικειμενική και αμερόληπτη κρίση των αιτημάτων ασύλου.

► Εξειδίκευση του προσωπικού που ασχολείται στις αρμόδιες αρχές, είτε εξετάζει, είτε αποφαινεται επί αιτημάτων ασύλου.

► Ενίσχυση των διατάξεων που αφορούν τον τρόπο επίδοσης των σχετικών αποφάσεων στους πρόσφυγες, προκειμένου να διασφαλίζεται επαρκώς το δικαίωμά τους για δικαστική προστασία.

3. Πολιτικές μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα προσεχή χρόνια θα εξακολουθήσει να αποτελεί ένα βασικό παράγοντα των δημογραφικών εξελίξεων.

Το ζήτημα όμως που τίθεται είναι: ποιο μοντέλο πολιτικής θα είναι αυτό που θα επικρατήσει στην πολιτική μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα είναι το μοντέλο της Γαλλίας, θα είναι το μοντέλο της Γερμανίας ή θα είναι το μοντέλο της προσωρινής ή εποχικής μετανάστευσης ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας των κρατών-μελών με την εφαρμογή της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού;

Αναμφίβολα, ο ρόλος και η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής καθώς και στην διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου είναι προφανής και καθοριστικός, κυρίως, εξαιτίας^[11]:

► του υπερεθνικού χαρακτήρα του μεταναστευτικού φαινομένου

► των πολιτικών για την προώθηση της ελεύθερης διακίνησης των πολιτών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι κύριες όμως κατευθύνσεις των πολιτικών θα πρέπει να βασίζονται σε θεμελιώδεις αρχές και κύριους άξονες που θα προσαρμόζονται στις ανάγκες όλων των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών. Γι' αυτό τον λόγο και ανεξάρτητα από τις εθνικές ιδιαιτερότητες και ευαισθησίες μιας χώρας όλα τα κράτη-μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις ακόλουθες αρχές^[12]:

🚩 Η ασφάλεια των συνόρων αποτελεί βασικό άξονα χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής αλλά πρέπει να ακολουθεί και όχι να προηγείται της διαφύλαξης της εσωτερικής κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης.

✚ Καμία μεταναστευτική πολιτική δεν μπορεί να πετύχει εάν δεν σχεδιασθούν επιμελώς εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των ήδη εγκατεστημένων και νόμιμων μεταναστών αλλά και εκείνων που εισέρχονται και εγκαθίστανται με νόμιμους όρους.

✚ Διαμόρφωση ευρωπαϊκού πλαισίου μεταναστευτικής πολιτικής με δυνατότητα περιθωρίων νομικής ρύθμισης και εξειδίκευσης των μεταναστευτικών μέτρων στο επίπεδο της περιφέρειας ακόμη και της τοπικής κοινωνίας.

✚ Η αξιοποίηση της εμπειρίας των χωρών υποδοχής μεταναστών είναι πολύτιμη για τις νέες χώρες υποδοχής μεταναστών.

Πράγματι, μετά την εγκατάλειψη της ιδέας των εθνικών πολιτικών μετανάστευσης που με διάφορους τρόπους συνέπλεαν με την λογική της «μηδενικής μετανάστευσης», η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώνει σταδιακά ένα νέο κοινό πλαίσιο άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής, οι αρχές της οποίας είναι οι εξής:^[13]

✚ Ολοκληρωμένη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, η οποία θα εξισορροπεί τις εισόδους για ανθρωπιστικούς και οικονομικούς λόγους, καταπολεμώντας την παράνομη είσοδο, ειδικά δε την είσοδο διαμέσου των παράνομων κυκλωμάτων.

✚ Δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που ζουν και εργάζονται σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

✚ Συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών.

✚ Μακροπρόθεσμη επιδίωξη ύπαρξης κοινής πολιτικής αναφορικά με το πολιτικό άσυλο.

Έτσι η προοπτική ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να αφορά τουλάχιστον τις παρακάτω πλευρές του μεταναστευτικού φαινομένου, όπως^[14]:

✚ Τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα δέκα νέα κράτη-μέλη η οποία θα ευνοήσει τα μεταναστευτικά ρεύματα προς τις χώρες της Ένωσης.

✚ Την οικογενειακή συνένωση η οποία αποτελεί την σημαντικότερη μορφή μεταναστευτικής εισροής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

✚ Το ζήτημα των πολιτικών προσφύγων, η σοβαρότητα του οποίου από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 καθιστά επιτακτική την ανάγκη για μία ενιαία ρύθμιση του φαινομένου. Η ενιαία αυτή ρύθμιση μπορεί να αφορά τη συμφωνία σχετικά με τους κανόνες που διέπουν την υποδοχή των προσφύγων και των αιτούντων πολιτικό άσυλο, την εναρμόνιση και την εφαρμογή των κανόνων αυτών καθώς και τη δημιουργία σε ευρωπαϊκό επίπεδο ενός ειδικού ταμείου παροχής οικονομικής βοήθειας στους πρόσφυγες.

✚ Το ζήτημα των οικονομικών μεταναστών, το οποίο απαιτεί ένα καθορισμό και έναν επαναπροσδιορισμό των στόχων, με την έννοια του συγκυριακού ή μόνιμου χαρακτήρα κάλυψης των αναγκών της αγοράς εργασίας από το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό.

✚ Την κοινωνικο-οικονομική ένταξη των μεταναστών η οποία απαιτεί πολιτικές (απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση μεταναστών) οι οποίες αφορούν τόσο τους μετανάστες, όσο και τις κοινωνίες υποδοχής.

✚ την οργάνωση και λειτουργία των εκπαιδευτικών θεσμών, με την έννοια ότι η εκπαίδευση αποτελεί μαζί με την οικογένεια, βασικό παράγοντα κοινωνικοποίησης.

✚ Την συνεργασία με τις χώρες αποστολής των μεταναστών, με την έννοια της παροχής οικονομικής βοήθειας, με σκοπό μακροπρόθεσμα να εκλείψουν οι συνθήκες που ευνοούν τη μετανάστευση καθώς και με τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης και της μετακίνησης προσφύγων.

Στην κατεύθυνση αυτή, η μετανάστευση περισσότερο θ' αποτελεί λειτουργική συνιστώσα της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας και λιγότερο ως στοιχείο προσαρμοσμένο στις βραχυχρόνιες ανάγκες της διεθνοποίησης της παγκόσμιας οικονομίας. Έτσι, κατ' αυτόν τον στρατηγικό προσανατολισμό η Ευρωπαϊκή Ένωση θα απομακρυνθεί από τις πολιτικές «Ευρώπη – Φρούριο» για τους εντός και εκτός της Ένωσης μετανάστες και θα προσεγγίσει αυτές που θα την καταστήσουν ένα σημαντικό πόλο της διεθνούς αγοράς εργασίας με δυνατότητες εσωτερικής (ευρωπαϊκής) και διεθνούς κινητικότητας.

Επιπλέον, ένας τέτοιος στρατηγικός προσανατολισμός των πολιτικών μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνάδει και με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Κορυφής των 15 αρχηγών κρατών στο Τάμπερε της Φιλανδίας (15/10/99) οι οποίες έθεσαν τις βάσεις εφαρμογής «του τρίτου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης», της χάραξης δηλαδή μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για τα θέματα μετανάστευσης πολιτικού ασύλου και δικαιοσύνης.

Σήμερα τέσσερα χρόνια μετά τις αποφάσεις του Τάμπερε και με την ένταξη δέκα νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και σε συνδυασμό με την αρνητική αξιολόγηση της πολιτικής της «μηδενικής μετανάστευσης» των τελευταίων δεκαετιών, η ελληνική προεδρία (Α' εξάμηνο 2003) μέσα σε μία «συγκρατημένη συμπεριφορά» κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χάραξη μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής, έχει επεξεργασθεί και διατυπώσει τις εξής θέσεις για θέματα μετανάστευσης^[15]:

- Ισομερής καταμερισμός δαπανών μεταξύ των κρατών-μελών. Η συμβολή του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού για ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου κρίνεται μείζονος σημασίας για την Ελλάδα. Θεωρεί ότι η αντιμετώπιση ενός συλλογικού προβλήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις χώρες όπου εκφράζεται η μεγαλύτερη πίεση προϋποθέτει συλλογικότητα σε όλες τις πτυχές, άρα και στο χρηματοδοτικό ζήτημα. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα κράτη-μέλη πρέπει να συνεισφέρουν για θέματα που τους αφορούν,

ανεξάρτητα αν οι σχετικές δράσεις εκτελούνται στο έδαφος της δικής τους χώρας. Διαφαίνεται μάλιστα για πρώτη φορά ότι το ζήτημα του ισομερούς καταμερισμού δαπανών (burden – sharing) αρχίζουν να το συζητούν τα κράτη-μέλη.

- Ενιαία διαχείριση εξωτερικών συνόρων, με την συγκρότηση ευρωπαϊκής μεθοριακής φρουράς.
- Παράνομη μετανάστευση διαμέσου της θάλασσας, για την αντιμετώπιση της οποίας η Ελλάδα θεωρεί αναγκαία την ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης, ελέγχου και ανταλλαγής πληροφοριών κρίνοντας απαραίτητη τη θέσπιση συστήματος κοινής χρηματοδότησης αυτών των πρωτοβουλιών.
- Καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης και συνεργασία με τρίτες χώρες. Η Ελλάδα συμφωνεί με την παροχή οικονομικοτεχνικής βοήθειας για την ανάπτυξη των απαραίτητων δομών σε τρίτες χώρες έτσι ώστε να περιοριστεί η λαθρομετανάστευση.

Ο κεντρικός προσανατολισμός των προαναφερόμενων θέσεων επικεντρώνεται στην ανάληψη ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντιμετώπισης της λαθρομετανάστευσης και ισομερούς καταμερισμού των αναγκαίων δαπανών μεταξύ των κρατών-μελών.

Έτσι, στο πλαίσιο μιας προοπτικής ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανάγκη τους μετανάστες^[16] για να αποφύγει τη μείωση του εργατικού της δυναμικού, τα δεκαπέντε κράτη-μέλη θα πρέπει, μεταξύ άλλων, και για τα εξής θέματα^[17] της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αποφασίσουν:

- ◆ Ριζική αναμόρφωση της νομοθεσίας που διέπει το πολιτικό άσυλο.
- ◆ Θεσμοθέτηση ελάχιστων αρχών και απαραβίαστων κανόνων, έτσι ώστε να αποφευχθεί το «asylum shopping».
- ◆ Σαφή ερμηνεία (σε νομικό κείμενο) των όρων «πρόσφυγας», «μετανάστης» και «οικονομικός μετανάστης».
- ◆ Διαδικασία εισόδου υπηκόων τρίτων κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ενιαία ασφαλή πρότυπα θεωρήσεων εισόδου, βίζας, κλπ).
- ◆ Δημιουργία ευρωπαϊκής μεθοριακής φρουράς (μορφή, χρηματοδότηση, αρμοδιότητες).
- ◆ Βελτίωση των κεκτημένων της Συνθήκης Σέγκεν (επιχειρησιακή συνεργασία, κοινά προξενικά γραφεία, δημιουργία βάσης δεδομένων για τις θεωρήσεις κλπ).
- ◆ Καθορισμό των υποχρεώσεων και της υλικής βοήθειας που πρέπει να παρέχουν τα κράτη-μέλη σε όσους φθάνουν στα σύνορά τους ανεξάρτητα από το λόγο που τους ανάγκασε να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους.

Στον βαθμό που για τα προαναφερόμενα θέματα υπάρξουν σχετικές αποφάσεις, αυτό θα αποτελεί, στις νέες συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 25 κρατών-μελών, την ένταξη μίας σταδιακής μετάβασης προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής πολιτικής και κοινωνικής ρύθμισης των σύγχρονων μεταναστευτικών ρευμάτων.

4. Συμπεράσματα – προτάσεις

Οι σύγχρονες εξελίξεις των μεταναστευτικών ρευμάτων στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζονται σημαντικά από τις πολεμικές επιχειρήσεις στο Ιράκ καθώς και από την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 25 κράτη-μέλη, κυρίως της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Ειδικότερα, οι επιπτώσεις της εισροής των μεταναστών, κατά την δεκαετία του 1990, στις μεταβολές του πληθυσμού στην Ελλάδα είναι σημαντική, εξαιτίας της συμβολής τους στην φυσική αύξηση του πληθυσμού η οποία οφείλεται κυρίως στην νεανική πυραμίδα του αλλοδαπού πληθυσμού^[18].

Όμως, όπως αποδεικνύεται^[19] η μετανάστευση στην Ελλάδα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα αποφυγής μιας μελλοντικής μείωσης του συνολικού πληθυσμού και συμβολής στην κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτρέψει την μελλοντική μείωση του πληθυσμού σε ηλικίες εργασίας καθώς και τη διεύρυνση της δημογραφικής γήρανσης του πληθυσμού της Ελλάδας.

Παράλληλα, η είσοδος των μεταναστών στην ελληνική αγορά δεν συνοδεύτηκε από σοβαρές απορυθμίσεις στην αγορά εργασίας και την ελληνική κοινωνία γενικότερα.

Στο επίπεδο όμως της ελληνικής οικονομίας, όπως αποδεικνύεται^[20], η απασχόληση των μεταναστών επέτρεψε, στον βαθμό που την αφορά, την αναβολή αντιμετώπισης διαρθρωτικών προβλημάτων, αφού η αύξηση του προϊόντος της χώρας δεν συνοδεύτηκε από την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων. Η σταθεροποίηση της σχέσης αλλοδαπού εργατικού δυναμικού με την αγορά εργασίας της Ελλάδας, συσχετίζεται με την απώλεια ευκαιριών αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας.

Έτσι, είναι δυνατόν να διατυπωθεί η πρόβλεψη ότι η στασιμότητα αναδιρθρωτικών διαδικασιών στην παραγωγική διάρθρωση και το τεχνολογικό επίπεδο αρκετών τομέων οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, ανανεώνει την ζήτηση για ανειδίκευτη και φτηνή εργασία και επομένως για μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό που έρχεται στην Ελλάδα σε συνθήκες που οδηγούν σε σημαντικό βαθμό στην παραοικονομία^[21].

Σε μία τέτοια προοπτική απαιτείται οι πολιτικές ρύθμισης της προσφοράς να συνοδεύονται από πολιτικές ρύθμισης της ζήτησης μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού, προκειμένου να μη παρατηρηθεί διάσταση επιδιώξεων και πραγματικών οικονομικών εξελίξεων.

Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να αποτελεί μέρος της αναπτυξιακής πολιτικής και της πολιτικής εργατικού δυναμικού, μέρος του οποίου είναι και οι μετανάστες^[22].

Βέβαια, η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα δεν έχει αυτή την αναπτυξιακή διάσταση. Διακρίνεται περισσότερο από μία διάσταση νομιμοποίησης μεταναστών (797.093 άτομα, Μάρτιος 2001) που απογράφηκαν στην Ελλάδα, η ανταπόκριση των οποίων σ' αυτήν την ασκούμενη μεταναστευτική πολιτική είναι θετική, ενώ η κεντρική και η περιφερειακή διοίκηση καθώς και η τοπική αυτοδιοίκηση που υλοποιούν την μεταναστευτική πολιτική δεν έχουν επιτύχει υψηλά επίπεδα αποτελεσματικής λειτουργίας και εξυπηρέτησης των μεταναστών^[23].

Όμως αξίζει να σημειωθεί, ότι στο πλαίσιο της προοπτικής, ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 κρατών-μελών, θα εξακολουθήσει να αποτελεί ένα βασικό παράγοντα των δημογραφικών εξελίξεων, απαιτείται να διαμορφωθεί στις νέες συνθήκες (υπερεθνικός χαρακτήρας της μετανάστευσης, δυνατότητα ελεύθερης διακίνησης των πολιτών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης) μία ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική.

Επομένως, η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να μετακινηθεί από τις εθνικές πολιτικές προς την κοινή ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, επιλέγοντας το μοντέλο που θα την χαρακτηρίζει.

Έτσι, στο πλαίσιο μιας προοπτικής ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανάγκη τους μετανάστες για να αποφύγει τη μείωση του εργατικού της δυναμικού, απαιτείται να καταλήξει σε αποφάσεις οι οποίες θα σηματοδοτήσουν την έναρξη μίας σταδιακής μετάβασης προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής πολιτικής και κοινωνικής ρύθμισης των σύγχρονων μεταναστευτικών ρευμάτων.

^[21] Χρ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου: Μεταναστευτικές τάσεις και ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2003, σελ. 111.

^[22] Π. Λινάρδος – Ρυλμόν: Η αναγκαιότητα μιας νέας προσέγγισης της μετανάστευσης, Αθήνα 2003, σελ. 9.

^[23] Δ. Κατσορίδας, Α. Καψάλης: Η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2003, σελ. 13-32.

^[24] Π. Λινάρδος – Ρυλμόν (2003): ο. π. σελ. 10

^[25] Δ. Κατσορίδας – Α. Καψάλης: Η υποδοχή των προσφύγων στην Ελλάδα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2003, σελ. 37.

^[26] Για περισσότερα στοιχεία βλ. <http://greece.flash.gr/soon/2002/12/11/21019com>

^[1] Προεδρικό Διάταγμα, υπ' αριθμ. 61 (ΦΕΚ Α63, 6/4/1999) άρθρο 2, § 2 και 7. στην ελληνική νομοθεσία προβλέπεται ότι εντός τριμήνου πρέπει να εξετασθεί το αίτημα ασύλου και να εφοδιαστεί ο πρόσφυγας με νομιμοποιητικά έγγραφα (δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού) διάρκειας έξι μηνών, που να μπορεί να ασκήσει εργασία και να έχει πρόσβαση στην δημόσια περίθαλψη. Το δελτίο αυτό ανανεώνεται για ίσο χρόνο από τις αρμόδιες υπηρεσίες του τόπου κατοικίας του, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί του αιτήματος.

^[2] Καλλιόπη Στεφανάκη: «Αξιοποίηση των προτάσεων του Συνήγορου του Πολίτη στα θέματα ασύλου και μετανάστευσης στην επικείμενη ευρωπαϊκή διαπραγμάτευση». Εισήγηση στο Συνέριο, το οποίο έγινε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών (8-9/11/2002, Αθήνα) με γενικό τίτλο: «Η ελληνική προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η πρόκληση του ασύλου και της μετανάστευσης»..

^[3] Καλλιόπη Στεφανάκη: ο.π. (2002).

^[4] ο. π. (2002).

^[5] Χρ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, (2003), ο. π. σελ. 124.

^[6] Χρ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, (2003), ο. π. σελ. 125-126.

^[7] Π. Λινάρδος - Ρυλμόν (2003), π. 4.

^[8] Χρ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, (2003), ο. π. σελ. 126-129.

^[9] Εφημ. «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία», 29/12/2002, σελ. 12.

^[10] Σύμφωνα με έρευνα του ΟΗΕ (Μάιος 2002) η Ευρωπαϊκή Ένωση θα χρειαστεί 150 εκατ. μετανάστες μέχρι το 2025.

^[11] Εφημ. «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία», 29/12/2002, σελ. 18.

^[12] Χρ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, (2003), ο. π. σελ. 53.

^[13] Χρ. Μπάγκαβος – Δ. Παπαδοπούλου, (2003), ο. π. σελ. 54.

^[14] Π. Λινάρδος – Ρυλμόν (2003): ο.π. σελ. 8

^[15] Λ. Αθανασίου: Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και η αναπτυξιακή διαδικασία στην Ελλάδα, ΚΕΠΕ, Αθήνα 2002, σελ. 52

^[16] Π. Λινάρδος – Ρυλμόν (2003): ο.π. σελ. 8-9

^[17] Π. Λινάρδος – Ρυλμόν (2003): ο.π. σελ.10.